

# A pályaválasztástól a rugalmas tanulási utakig

MI-támogatott hibrid pályaorientációs modell  
esettanulmányok alapján

MELLearn Konferencia 2026 · Felsőoktatási LLL-kihívások szekció

Pótáné Dallos Csilla · Pongrácz Attila · Széchenyi István Egyetem, Győr

# A téma jelentősége

## A problémák

- A felsőoktatási kínálat bővül; az alapszak → mesterszak → karrierkimenet útvonalak megsokszorozódnak.
- A munkaerőpiac gyorsan átalakuló, hibrid szakmai szerepek jelennek meg → a hagyományos foglalkozáslisták nem követik
- A mai fiatalok pályadöntéseit magas bizonytalanság és információs túlterheltség jellemzi. Pálvölgyi (2022)
- A nem megalapozott döntések növelhetik a lemorzsolódás kockázatát. Kovács–Fényes–Pusztai (2023)

## A lehetőségek

- A pályaorientáció ma már nem egyszeri szakválasztás, hanem rugalmas tanulásiút-tervezés.
- A középiskolában meghozott döntés egy folyamatos tanulási út kezdeti pontja: alap- és mesterképzési irányok, karrierkimenetek együttes tervezése.
- Kérdés: hogyan segítheti az MI a folyamatot a tanácsadó helyettesítése nélkül?

# Kutatási kérdések és cél

**Cél:** feltárni, hogy egy MI-vel kiegészített hibrid pályaorientációs modell miként támogatja a középiskolás diákok felsőoktatási átmenetét, és hogyan egészíti ki egymást a hagyományos tanácsadás és az MI-alapú elemzés.

- KK1** Miként támogatja az MI-vel kiegészített hibrid pályaorientációs modell a középiskolás diákok rugalmas felsőoktatási tanulási útjainak megtervezését?
- KK2** Hogyan járul hozzá a tanácsadói validáció az MI által generált alternatívák értelmezéséhez, szűréséhez és döntési folyamatba illesztéséhez?
- KK3** Milyen szerepet töltenek be a hagyományos önismereti és pályaorientációs eszközök, illetve az MI-alapú elemzés a döntési bizonytalanság csökkentésében?

# Szakirodalmi áttekintés

## A pályaorientáció paradigmaváltása

- Savickas (2013): pályakonstrukció mint identitásépítő, narratív folyamat.
- ELGPN (2015): élethosszig tartó kompetenciafejlesztési folyamat.
- CMS: rugalmas karrierátmenetek alapja.

**Miért kell újraértelmezni a pályaorientációt?**

## Hagyományos eszközök szerepe

- Holland (1997), Super (1990): önismeret és illeszkedés vizsgálata.
- Önismereti modellek: MBTI, Orientify, NCS, ZML
- Korlát: statikus listák, hibrid szerepek és aktuális differenciáltság korlátozott kezelése. (Borbély-Pecze 2020; Bankins et al. 2024)

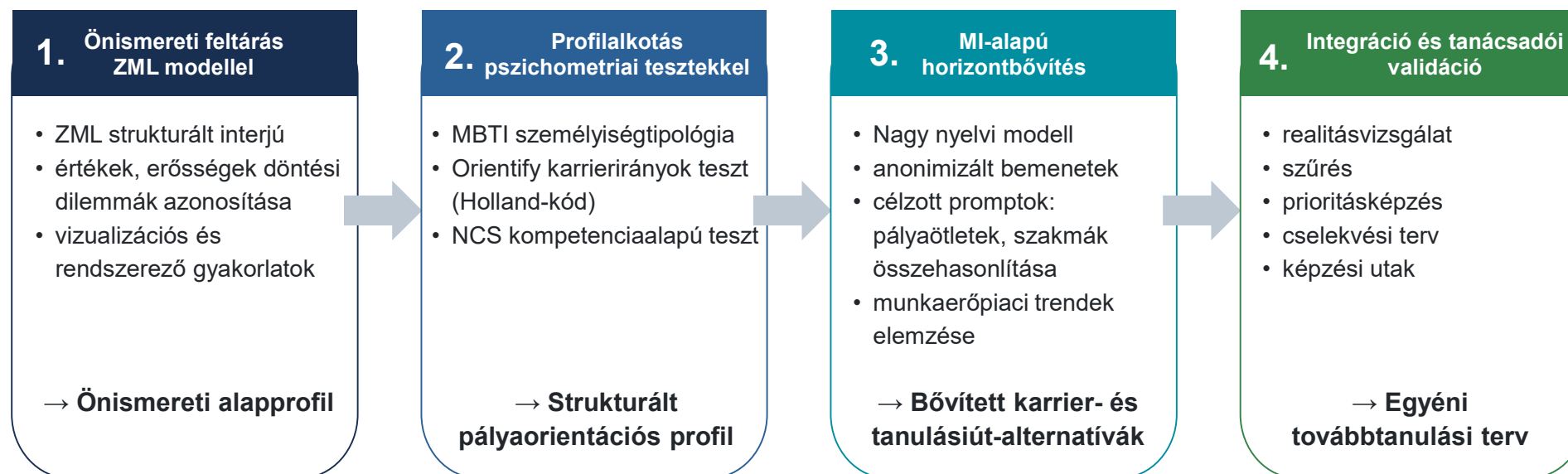
**Mi az, amit a hagyományos eszközök tudnak és mit nem tudnak?**

## MI mint horizontbővítő eszköz

- Valós idejű munkaerőpiaci trendek integrálása
- Személyre szabott alternatív tanulási utak feltárása (Majjate et al. 2024)
- Human-in-the-loop: a tanácsadó validál, értelmez, személyre szab (Westman et al. 2021)

**Mit ad hozzá az MI és hogyan használjuk?**

# A hibrid pályaorientációs modell



# Módszertan

## Kutatási stratégia

- Kvalitatív, többes esettanulmány
- „hogyan” és „miért” típusú kérdések valós tanácsadási helyzetben
- Cél: mintázatok és mechanizmusok azonosítása

## Minta

- 20 fős háttérminta (2025 ősz)
- 5 eset célzott, hozzáférés-alapú kiválasztással
- 16–18 éves gimnáziumi diákok
- Szempontok: tanulmányi háttér, döntési bizonytalanság, érdeklődési profil, MI-nyitottság

## Adatgyűjtés és elemzés

- 4 × 60 perces egyéni ülés
- kutatási napló
- tanácsadási jegyzetek
- MI-promptpárbeszédék

### Elemzés és trianguláció:

Tematikus tartalomelemzés · eset- és keresztmetszeti szint · trianguláció: pszichometriai eredmény + MI-output + tanácsadói reflexió · reflexivitás: a tanácsadó és az elemző személye azonos

# Az öt eset összefoglalója

Eset	Kiinduló dilemma	MI hozzáadott értéke	Kimenet
1.	Pszichológia: klinikai vagy kutatói irány	Művészetterápia foglalkozás magyarázata, ehhez kereseti lehetőségek összehasonlítása különböző országokban. Pszichológus és nemzetközi tanulmányok BA/MA-val végezhető foglalkozások felsorolása.	Pszichológia + specializáció
2.	Reál–humán kettősség	Sales engineer, key account manager, sales manager, marketing manager és diplomata foglalkozások jellemzői, diák preferált kritériumai alapján vizsgálásuk, összehasonlító mátrix, pályastratégia összeállítása, sales engineer alap- és mesterképzés keresése nyugat-európai egyetemeken	Műszaki menedzser, majd mérnök-értékesítő irány
3.	Jog vagy angol–dráma tanár	CSR+jog és kommunikációs szakértői szakmák feltárása, nemzetközi tanulmányok és kommunikáció-média szak összehasonlítása, MI-hatás az adott szakterületen	Nemzetközi tanulmányok, kommunikáció fókusszal
4.	Kreativitás és anyagi biztonság	Kreatív és rugalmas szolgáltatási szakmák: rendezvény-, turizmus- és marketingszakmák, luxury guest relations, nemzetközi brand- és influencer menedzsment	Turizmus–marketing–nemzetközi gazdálk
5.	Pénzügyi érdeklődés mögötti természettudományos profil	Természettudományos és analitikus pályák feltárása (vegyész, adatelemző, pénzügyi elemző), valamint európai úrmérnök képzések és hazai elhelyezkedési lehetőségek	Fizika BA, úrmérnöki mesterképzés

# Eredmény 1: Hagyományos módszerek

## Erősségek (minden esetben)

- ZML: belső motivációk, értékek, pályaszerep-elképzelések tisztázása
- Pszichometriai tesztek: önkép megerősítése, strukturált kategóriák
- Különösen hatékony: több erős érdeklődési iránnyal rendelkező diákoknál (pl. 1. eset: pszichológia + művészet)

## Korlátok (visszatérő mintázat)

- A foglalkozási listák statikusak: nem tükrözik a hibrid és újonnan formálódó szakmai irányokat
- A tesztek a kitöltés pillanatának önismereti szintjére reagálnak; ahol a mélyebb profil csak a ZML-interjú során bontakozott ki, ott a teszteredmények kimenete nem teljesen valós
- Mesterképzési útvonalak és alternatív karrierkimenetek feltárása korlátozott

## Eredmény 2: MI-alapú elemzés

### Konkrét hozzáadott érték az esetekben

- 1. eset: ESG-tanácsadó, interkulturális pszichológus, PR-szakértő. Mesterképzési útvonalak és alternatív karrierkimenetek feltárása korlátozott.
- 2. eset: összehasonlító mátrix európai és USA sales engineer képzésekről, a diák maga is aktívan bevonódott
- 3. eset: kommunikációs napi munkamenet + CSR-jog kapcsolódások
- 4. eset: gazdasági és kreatív átmeneti szakirányok bővítése
- 5. eset: európai úrmérnök mesterképzések és hazai elhelyezkedési utak

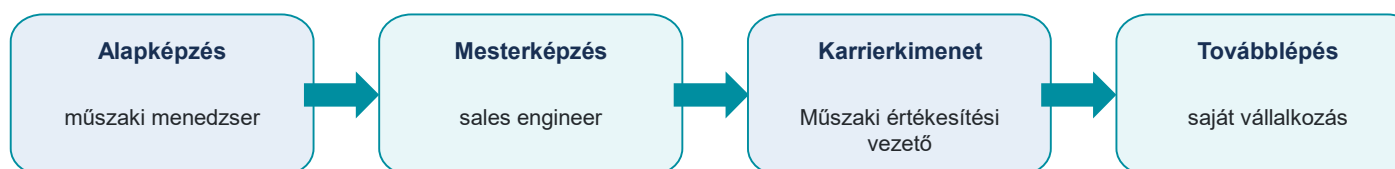
### Megfigyelések

- Tanácsadói keretezés nélkül: túl sok alternatíva, irreálisan optimista karrierívek
- Hatékony, ha: kidolgozott önismereti profilra épülő célzott promptokat alkalmazunk
- Tanácsadói közvetítés esetén a validáció szerepe hangsúlyosabb, ezáltal a diákok biztonságérzete nőtt

## Eredmény 3: Módszertani trianguláció



## Eredmény 4: A pályaaorientációtól a tanulásiút-tervezésig



### Mi változott a döntési logikában:

- Minden esetben: a tanácsadás nem egyszeri szak-kiválasztással zárult, hanem többlépéses tanulásiút-tervvel
- A diákok láthatták: egy alapszaktól milyen mesterképzési irányok és karrierkimenetek nyílnak meg
- Példa (2. eset): műszaki menedzser alapképzés → sales engineer mesterképzés → Műszaki értékesítési vezető → saját vállalkozás

### Lifelong learning kapcsolódás:

- A döntés nem végpont, hanem nyitott, újratervezhető orientációs keret
- Különösen a 4. és 5. esetben (10. évfolyam): a folyamat nem lezárt döntést, hanem rugalmas pályastratégiát eredményezett
- Rugalmas és innovatív tanulási utak fejlesztése

## Eredmény 5: A tanácsadói szerep átalakulása

### Az MI átveszi / támogatja

- adatgyűjtés és előzetes rendszerezés
- pályainformációk összehasonlítása
- alternatíva-generálás
- nemzetközi és munkaerőpiaci példák feltárása

### A tanácsadó megtartja / erősíti

- reflektív, érzelmi és motivációs munka
- MI-outputok kritikus értelmezése
- validáció és realitásvizsgálat
- tanulásiút-terv közös keretezése

**Új szakmai kompetencia: promptalkotás mint szükséges digitális készség**

# Következtetések

---

A hibrid modell hatékonyan támogatja a rugalmas tanulásiút-tervezést: A négy szakasz együttesen csökkentette a döntési bizonytalanságot; a modell más minőségű döntéstámogatást tesz lehetővé, mint a hagyományos vagy az MI-alapú megközelítés önmagában.

A tanácsadói validáció strukturálisan szükséges feltétel: Az MI-kimenetek önmagukban nem elegendők; a szakmai szűrés, realitásvizsgálat és személyes igazítás nélkül a kimenet vagy túl általános, vagy irreális.

Az MI a hagyományos tesztek által nem azonosított hibrid pályautvonalakat és mesterképzési irányokat tesz láthatóvá, de csak kidolgozott önismereti profilra épülve: a sorrendiség nem felcserélhető.

A hibrid pályaaorientációs modell a pályaválasztást tanulásiút-tervezési folyamatként értelmezi, amelyben az ember–MI együttműködés nem technológiai helyettesítésként, hanem szakmailag szabályozott szinergiaként működik.

# Korlátok és kutatási perspektívák

## Jelen vizsgálat korlátai:

- $n=5$ , kvalitatív design: mintázatok és mechanizmusok azonosíthatók, statisztikai általánosítás nem
- Tanácsadófüggőség: a promptalkotás minősége és a validáció módja befolyásolja az eredményt; a folyamat nehezen szétválasztható a tanácsadói kompetenciától
- Rövid idővonal: hosszú távú hatások (felsőoktatási bevéálás, lemorzsolódás) nem vizsgálhatók

## Jövőbeli kutatási irányok:

- Nagyobb minta + kvantitatív skálák (döntési bizonytalanság, elköteleződés mérése)
- Longitudinális vizsgálat: MI-vel támogatott döntés → felsőoktatási bevéálás → munkaerőpiaci beilleszkedés
- MI-elfogadás differenciált elemzése: digitális jártasság, döntési stílus, önismereti szint mint moderáló változók
- Regionális dimenzió: hátrányos helyzetű környezetekben hogyan biztosítható az egyenlő hozzáférés?

Pótáné Dallos Csilla · Pongrácz Attila

Széchenyi István Egyetem, Győr

# Köszönjük a figyelmet!

[potane.dallos.csilla@sze.hu](mailto:potane.dallos.csilla@sze.hu)

[pongrazc.attila@sze.hu](mailto:pongrazc.attila@sze.hu)